Patrycja Trzosek

Szlakiem egipskiej księżniczki do Janczewa – projekt regionalny

Słowa kluczowe: regionalizm, tożsamość, projekt

Wprowadzenie

Przekazywanie i kultywowanie dorobku kulturowego regionu jest jednym z istotnych zadań edukacyjno-wychowawczych szkoły. Funkcja ta, związana z wprowadzaniem dzieci i młodzieży w świat ponadczasowych wartości, realizowana jest bardzo często za pomocą metody projektu regionalnego. Zgodnie z jego założeniami, które wynikają z treści programowych zawartych w podstawie programowej w zakresie edukacji regionalnej na różnych etapach edukacyjnych, uczniowie już od najmłodszych lat mają przede wszystkim być świadomi przynależności społecznej do rodziny, grupy rówieśniczej czy wspólnoty narodowej. Głównym zadaniem szkoły w tym obszarze jest zatem rozwijanie wśród wychowanków samodzielności i odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie. Uczniowie ponadto powinni znać swoją okolicę, obiekty, które się tam znajdują lub znajdowały, zdawać sobie sprawę z tradycji danego regionu, ale też czynnie uczestniczyć w wydarzeniach organizowanych przez lokalną społeczność[1]. Zdaniem wielu badaczy tego obszaru nauczania edukacja regionalna pełni bardzo istotną rolę edukacyjno-wychowawczą. Według Piotra Petrykowskiego zasadniczym celem edukacji regionalnej jest: „ukształtowanie w młodych jednostkach poczucia własnej tożsamości regionalnej jako postawy zaangażowania się w funkcjonowanie własnego środowiska oraz autentycznego otwarcia się na inne społeczności i kultury”[2]. Założenia te realizowane są już od najmłodszych lat, a kontynuowane i rozwijane na wszystkich kolejnych etapach edukacji z uwzględnieniem doboru odpowiednich metod, form pracy i przekazywanych treści.

Proces planowania edukacji regionalnej wymaga od nauczycieli współpracy oraz korelacji treści zawartych w podstawach programowych

[1] Na podstawie: Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych. Treści nauczania – wymagania szczegółowe na koniec klasy III szkoły podstawowej. Załącznik nr 2, [w:] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie* podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół s. 21. – proszę uzupełnić

[2] P. Petrykowski, *Edukacja regionalna: problemy podstawowe i otwarte*, Toruń 2003, s. 52.

poszczególnych przedmiotów nauczania, co często jest utrudnione. Jednak dobrze zaplanowany harmonogram działań pozwala na jego prawidłowy przebieg. Metoda projektu jest jedną z form realizacji założeń tego obszaru kształcenia. Dzięki modułom poświęconym regionalizmowi dzieci i młodzież kształtują swój świat wartości, obraz własnego „ja", zaczynają dostrzegać dziedzictwo kulturowe własnej społeczności, a tym samym identyfikują się z nią i stają się jej integralną częścią. W związku z tym optymizmem napawa fakt, iż zgodnie z założeniami podstawy programowej z sierpnia 2012 roku zadania edukacji regionalnej są realizowane niemalże przez wszystkich nauczycieli na każdym etapie edukacji.

Historia Janczewa – miejsca będącego najbliższym otoczeniem dziecka

Janczewo, z niemieckiego *pole Jana*, jest to wieś, położona na wysoczyźnie gorzowskiej około 6 km od Gorzowa Wielkopolskiego w gminie Santok. Jej tradycje sięgają co najmniej XIV wieku. Pierwsze wzmianki o miejscowości odnotowano w 1337 roku, wówczas to jej nazwa brzmiała Jahnsfelde, a władał nią rycerz Peter von Welkowa z Brandenburgii. Jahnsfelde obejmowało wówczas 69 łanów, z czego 4 łany należały do właściciela posiadłości i tyle samo do miejscowego proboszcza. Niemal sto lat później na terenie Jahnsfelde istniały dwa dobra rycerskie należące do rodziny von Strusse i von Rulicke z Santoka. Około 1700 roku wieś przeszła we władanie rodziny von Schoening, która to doprowadziła do rozkwitu miejscowości. Odbudowano wówczas około 1735 roku kościół, który spłonął w wyniku wojny trzydziestoletniej. Jego fundatorem był Ludolf von Schoening, który dodatkowo wyposażył świątynię w dwa dzwony oraz ołtarz ambonowy. Świadczą o tym istniejące do dziś inicjały ofiarodawcy umieszczone na chorągwi wieńczącej szczyt wieży oraz dwa herby rodzinny von Schoening znajdujące się na frontalnej ścianie ołtarza. Kolejną zasługą tej rodziny był zespół folwarczno-pałacowy, w którego skład wchodził pałac z parkiem i stawem, ogrody, sady oraz folwark[3].

Prawdziwy rozkwit Jahnsfelde przypada na przełom XIX i XX wieku. Posiadłość rycerska należała wówczas do rodziny von Carnap Bornheim, która odkupiła wieś od grafa Ottona Wernera około 1853 roku. W okresie tym liczba ludności wzrosła do 522[4].

[3] Na podstawie: E. Rymar, A. Jodko, *Janczewo (Jahnsfelde*), [w:] *Dzieje Santoka – gród, wieś i okoliczne miejscowości*, Santok 2007, s. 147.

[4] „Biuletyn Ziemi Lubuskiej" marzec 2003, nr 3, s. 21.

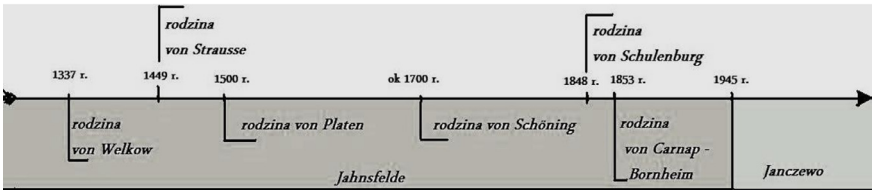

Rys. 1. Właściciele majątku Jahnsfelde na przestrzeni wieków
Źródło: opracowanie własne.

Ostatni z rodu von Carnapów, rodowity mieszkaniec Jahnsfelde, Constantin Philipp von Carnap Bornheim, zadbał o wizerunek posiadłości, którą przejął w 1929 roku. Na jej terenie znajdował się m.in.: dwór, park dworski, park leśny, dziedziniec gospodarczy, browar, spichlerz, mauzoleum, ogrody i sady uprawne. Do majątku należało wówczas 2166 ha ziemi. Jahnsfelde należało do rodziny Carnapów do końca II wojny światowej. Posiadłość przetrwała działania wojenne w stanie nienaruszonym. W latach 50-tych cały dobytek popadł w ruinę i został rozgrabiony przez napływową ludność, która osiedlała się po wojnie na terenach zachodnich. Dziś pozostało tylko kilka kamieni i kamienny próg wiodący kiedyś do kaplicy, które przypominają mieszkańcom o latach świetności Janczewa[5].

Fot. 1. Alix Marthe Carnap Bornheim
Źródło: ze zbiorów Archiwum Państwowego w Gorzowie Wielkopolskim.

[5] Na podstawie: B. Kucharski, *Ziemia Gorzowska – szlaki piesze. Przewodnik*, Poznań 1981, s. 35-36.

Żoną ostatniego z rodu Carnapów była Alix Marthe Frezet von Carnap Bornheim, urodzona prawdopodobnie 7 stycznia 1873 roku w Paryżu. Z jej postacią związane jest jedno z najbardziej spektakularnych wydarzeń w przedwojennej historii Landsberga (ówczesnego Gorzowa). Mowa o pogrzebie baronowej, która przez lata błędnie była nazywana egipską królową. Wokół jej postaci w Janczewie od kilkudziesięciu lat krążą legendy przekazywane drogą ustną z pokolenia na pokolenie. Oto krótki, a niezwykle burzliwy życiorys Marthe Frezet von Carnap Bornheimz domu Longpre[6]. Urodziła się w Paryżu jako córka Jeana Luisa Nemorina Frezeta i Marie Rose Biot. Prawdopodobnie jej rodzony ojciec opuścił rodzinę, a matka związała się z kolejnym mężczyzną, który oficjalnie adoptował Marthe. Niewiele wiadomo o jej młodości. W roku 1891 wyszła za mąż za Francuza Luisa Bounina. Małżeństwo nie trwało długo, a jego owocem była córka Francois Anne Bounin. Jej drugim mężem, był poślubiony w 1898 roku w Kairze, Aly Fazil, pierwszy kuzyn króla Egiptu Fuada I. Związek z księciem przetrwał 10 lat. Marthe i Aly doczekali się dwóch synów: Saida Fazila i Ibrahima Fazila. Po rozwodzie, który odbył się w 1908 roku, król Egiptu ustanowił Marthe księżniczką. Jej trzecim mężem poślubionym w 1912 roku w Londynie był arystokrata Constantin Philipp von Carnap. Para nie doczekała się potomstwa, a z dokumentów wynika, że w 1919 roku wzięła fikcyjny rozwód[7].

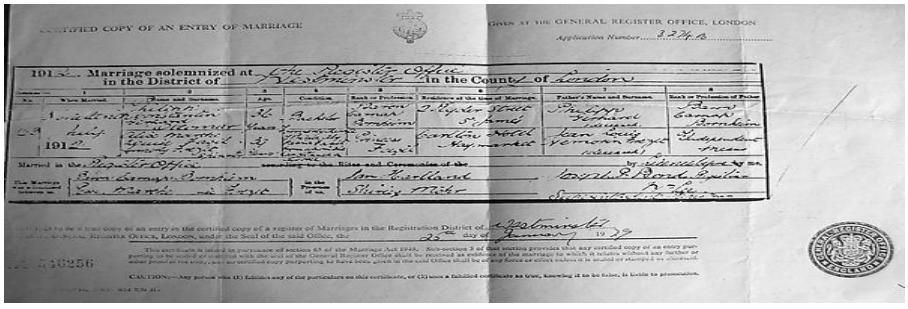
CERTIFIED COPY OF AN ENTRY OF MARRIAGE

GIVEN AT THE GENERAL REGISTER OFFICE, LONDON

Application Number... P 225 18

101 Marriage solemnized at the Register Office Westminster in the District of in the County of London

No.	When Married	Name and Surname	Age	Condition	Rank or Profession	Residence at the time of Marriage	Father's Name and Surname	Rank or Profession of Father
29	1912 June 1	Alix Marthe Gabrielle Frezet	36	Widow	Of no rank or profession	5 Upper Grosvenor St. London	Nemorin Frezet	Gentleman Bordeaux
		Constantin Philipp Carnap Bornheim	37	Bachelor	Officer in the Army	Carlton Hotel Haymarket	Hans Georg Carnap Bornheim	Landowner Prussia

Married in the Register Office according to the Rites and Ceremonies of the

This Marriage was solemnized between us — Alix Marthe Gabrielle Frezet — in the Presence of us — Constantin Philipp Carnap Bornheim — Edith Mary Parker

I certify that the above is a true copy of an entry in the certified copy of a register of Marriages in the Registration District of Westminster in the Administrative County of London, kept at the General Register Office, London, under the Seal of the said Office, given this 25th day of January 1939

This certificate is issued in pursuance of section 65 of the Marriage Act 1949. Sub-section 3 of that section provides that any certified copy of an entry purporting to be sealed or stamped with the seal of the General Register Office shall be received as evidence of the marriage to which it relates without any further or other proof of the entry, and any certified copy purporting to have been given at the said Office shall be of any force or effect unless it is sealed or stamped as aforesaid.

CAUTION—Any person who (1) falsifies any of the particulars on this certificate, or (2) uses a falsified certificate as true, knowing it to be false, is liable to prosecution.

Fot. 2. Kopia aktu ślubu Alix Marthe Fazil z baronem Constantine Philipp von Carnap (1912)
Źródło: ze zbiorów Philipa A. Foxwooda.

Marthe zmarła w 1928 roku w Neapolu. Po śmierci jej zabalsamowane ciało zostało sprowadzone do Polski. Wystawienie zwłok odbyło się w kościele[8] przy obecnej ulicy Warszawskiej w Landsbergu. Było to wydarzenie na skalę

[6] Na podstawie: S. Janicka, *Królewski pogrzeb w Janczewie*, „Ziemia Gorzowska" 1998, nr 32, s. 18-19.

[7] R. Ochwat, K. Wasilewski, *Marthe Carnap*, [w:] *Multimedialna Encyklopedia Gorzowa*, [online], Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Zbigniewa Herberta w Gorzowie Wielkopolskim, http://encyklopedia.wimbp.gorzow.pl/c/carnap_martha/carnap_martha.html [dostęp: 22 maja 2015].

[8] Obecnie jest to kościół należący do Parafii Rzymskokatolickiej pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego w Gorzowie Wielkopolskim.

międzynarodową i stało się jednym z największych epizodów w dziejach miasta. O pogrzebie baronowej rozpisywała się światowa i lokalna prasa. Do Landsberga zjechali szlachcice i magnaci ze Stanów Zjednoczonych, Indii, Egiptu, Australii, Wielkiej Brytanii czy Włoch. Tłum dostojnych gości i mieszkańców Landsberga odprowadził ciało Marthe w korowodzie 20 aut do pobliskiego Jahnsfelde. Jej ciało spoczęło w rodzinnym mauzoleum rodziny von Carnap Bornheim[9].

Oto fragment notatki z tego wydarzenia odnalezionej w aktach magistratu dawnego Landsberga:

> W nastroju bardzo uroczystym odbyły się w parafialnym kościele katolickim w Landsbergu, w środę przed południem (15.08.1928 r.), ceremonie pogrzebowe zmarłej baronowej von Carnap (Bornheim) z domu Longpre, pochodzącej z Neapolu, wcześniejszej szwagierki egipskiego króla. Zwłoki (zabalsamowane), wystawione w kościele przez kilka tygodni w oczekiwaniu na przyjazd krewnych z Ameryki, Indii, Włoch i Egiptu (…). Pomimo zachowania tajemnicy daty pogrzebu, wiele setek mieszkańców Landsberga zgromadziło się na tak wielką uroczystość (…). Po mszy św. w kościele katolickim, trumnę przeniesiono do samochodu pogrzebowego, który otwierał kondukt żałobny składający się z 20 samochodów (…). Trumnę umieszczono w mauzoleum rodzinnym właścicieli majątku rycerskiego w Janczewie[10].

Fot. 3. Pogrzeb Alix Marthe Frezet de Longpre von Carnap Bornheim
Źródło: ze zbiorów Archiwum Państwowego w Gorzowie Wielkopolskim.

[9] R. Ochwat, *Egipska księżniczka,* „Gazeta Zachodnia" 1999, s. 3.
[10] S. Janicka, *Królewski pogrzeb w Janczewie*, „Ziemia Gorzowska" 1998, nr 32, s. 18-19.

Tak uroczysty pogrzeb, który stał się wydarzeniem na skalę międzynarodową, nie zapewnił Alix Marthe von Carnap Bornheim spokoju po śmierci. Mauzoleum wraz z ciałami spoczywających w nim członków rodziny zostało doszczętnie rozgrabione. Odnalezione zwłoki pochował ponownie bogobojny mieszkaniec Janczewa[11]. Szczątki familii von Carnap spoczywają do dziś w niewiadomym miejscu, gdzieś na terenie Janczewa.

Projekt regionalny jako metoda realizacji edukacji regionalnej w praktyce

Projekt regionalny pt. *Czy warto wyruszyć w podróż do Janczewa szlakiem egipskiej księżniczki* adresowany był do uczniów klas IV-VI Szkoły Podstawowej w Janczewie. Głównymi uczestnikami byli uczniowie klasy VI (12 uczniów), w niektórych działaniach udział brali uczniowie klasy V (3 uczniów) oraz klasy IV (2 uczniów). Projekt realizowany był przez cały rok szkolny w ramach zajęć języka polskiego, szkolnego koła polonistycznego, w korelacji z innymi przedmiotami: przyrodą, historią, językiem niemieckim, zajęciami technicznymi oraz informatycznymi. Projekt składał się z 11 bloków tematycznych, które wpisane były w treści podstawy programowej w zakresie edukacji regionalnej oraz wychowania patriotycznego[12]. Głównym założeniem programu było przekazanie uczniom podstawowej wiedzy: o Janczewie – miejscowości, której są mieszkańcami, o historii tego miejsca, o zabytkach i folklorze, o ludziach, którzy mieli i nadal mają wpływ na dziedzictwo kulturowe tego miejsca, o położeniu geograficznym Janczewa, występującej na tych terenach faunie i florze, itd.

Cele operacyjne obejmowały swoim zakresem trzy płaszczyzny: wiadomości, umiejętności i postawy, które w pełni realizowały założenia celów ogólnych. Wymagania szczegółowe dotyczące wiadomości odnosiły się głównie do znajomości: historii Janczewa, pojęcia legenda, pojęć: patriotyzm, tożsamość, tradycja, położenia Janczewa, występujących gatunków flory i fauny, elementów artykułu prasowego, języka filmu, itd. Z zakresu umiejętności uczniowie mieli wykazać się między innymi kompetencjami: wypowiadania się na dane tematy, redagowania tekstów (legendy, wywiadu, artykułu prasowego, scenariusza filmowego), korzystania z różnych źródeł informacji, projektowania trasy turystycznej oraz makiety Janczewa, nagrywania i dokonywania obróbki filmu. Wymagania dotyczące postaw

[11] S. Janicka, *Królewski pogrzeb w Janczewie*, „Ziemia Gorzowska" 1998, nr 32, s. 19.

[12] Na etapie szkoły podstawowej cele wychowania patriotycznego i edukacji regionalnej to: kształtowanie u uczniów poczucia przynależności do społeczności szkolnej, środowiska lokalnego, regionu, kraju. Najważniejszym zadaniem jest uświadomienie dzieciom, że wspólnoty, takie jak: rodzina, środowiska lokalne i ojczyzna, stanowią wielką wartość w życiu każdego człowieka i że każdy ma wobec wspólnoty określone obowiązki.

skupiały się wokół: szacunku względem historii, tradycji i ludzi związanych z Janczewem, dostrzegania walorów miejsca zamieszkania, rozwijania wrażliwości estetycznej i kreatywnego działania, pracy w zespole, integracji z grupą, klasą, szkołą i środowiskiem lokalnym.

Moja miejscowość – Janczewo

Temat ten otwierał cykl zajęć poświęconych realizacji projektu regionalnego pt. *Czy warto wyruszyć w podróż do Janczewa szlakiem egipskiej księżniczki.* Głównym zadaniem nauczyciela było przekazanie uczniom informacji o historii Janczewa ze szczególnym uwzględnieniem pochodzenia nazwy miejscowości, jej założycieli, zabytków, historii związanej z egipską księżniczką. Kwestie dotyczące powyższych zagadnień zaprezentowane zostały w postaci prezentacji multimedialnej oraz materiałów prasowych, książek i zdjęć prywatnych. Bardzo istotne podczas realizacji tego tematu było zaznajomienie i omówienie z wychowankami takich pojęć jak: patriotyzm, tradycja i tożsamość. Zagadnienia te opracowane zostały przy zastosowaniu metody metaplanu oraz burzy mózgów. Uczniowie początkowo podawali swoje luźne skojarzenia odnoszące się do powyższych kwestii, następnie zawężali obszar rozważań do: miejsca zamieszkania, szkoły, domu. Na omówienie tematu pierwszego zostały poświęcone 2 godziny lekcyjne języka polskiego. Podczas zajęć wykorzystano następujące środki dydaktyczne: komputer, rzutnik, prezentację multimedialną, słowniki, zdjęcia, wycinki prasowe, albumy fotograficzne, publikacje dotyczące gminy Santok oraz Janczewa.

Legenda egipskiej księżniczki

Treści te skupiały się wokół zagadnień legendy oraz historii związanej z egipską księżniczką, którą uczniowie poznali na wcześniejszych zajęciach. Nauczyciel na wstępie dokonał losowego podziału klasy na grupy, które pracowały ze sobą w takim składzie do końca projektu. Każdy zespół dostał duży arkusz papieru oraz tekst zawierający legendę pt. *O Lechu, Czechu i Rusie*. Na jej podstawie uczniowie mieli opracować główne wyznaczniki legendy jako formy wypowiedzi: słownictwo, elementy świata przedstawionego – czasu, miejsca, bohaterów, wydarzeń fantastycznych i realistycznych, itd. Każda grupa prezentowała swoje plakaty. Uczniowie wspólnie z nauczycielem dokonali selekcji zebranych informacji, a najważniejsze zagadnienia zostały zanotowane na tablicy. Kolejnym etapem była prezentacja przez nauczyciela różnego rodzaju herbów miejscowości i rodów oraz omówienie ich poszczególnych elementów i znaczeń. Głównym zadaniem

każdego zespołu było napisanie legendy dotyczącej historii egipskiej księżniczki oraz stworzenie herbu Janczewa w oparciu o znane im fakty z dziejów wsi. Na realizację wszystkich założeń tematu zostały poświęcone 3 godziny lekcyjne języka polskiego.

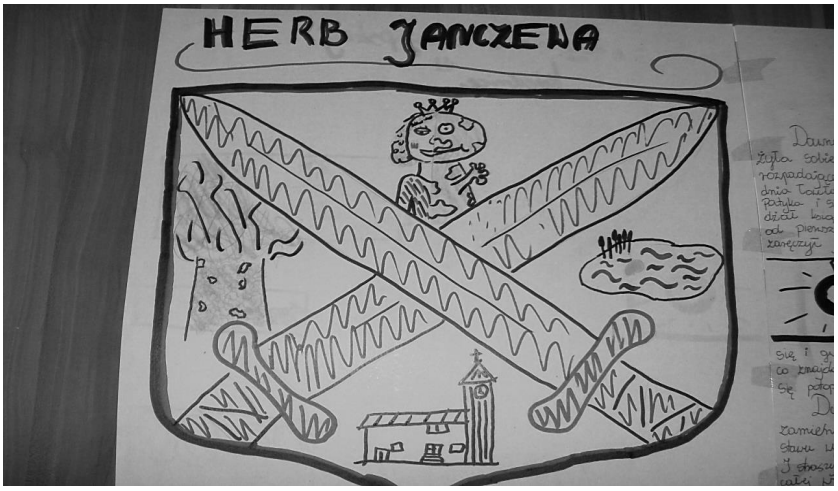

Fot. 4. Herb stworzony przez grupę I
Źródło: ze zbiorów Patrycji Trzosek.

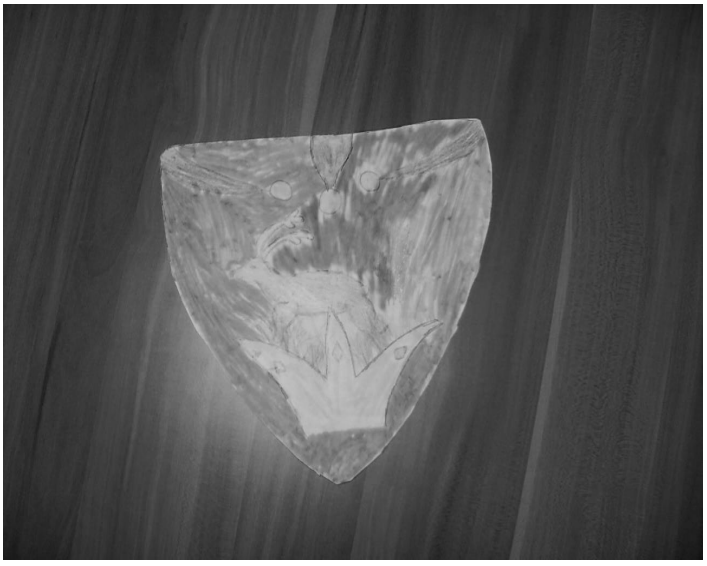

Fot. 5. Herb stworzony przez grupę II
Źródło: ze zbiorów Patrycji Trzosek.

Okiem fotoreportera – szlakiem egipskiej księżniczki

Realizacja tego tematu wymagała wyposażenia każdego zespołu w aparaty fotograficzne oraz przedstawienia zasad korzystania z tego typu urządzeń. Lekcja odbyła się w terenie, a jej główne zadanie dotyczyło omówienia z uczniami fauny i flory występującej na terenie miejscowości (ze szczególnym zwróceniem uwagi na pomnik przyrody znajdujący się w parku) oraz zapoznanie ich z miejscami, w których kiedyś mieścił się pałac, mauzoleum, leśniczówka należące niegdyś do rodziny von Carnap Bornheim. Wychowankowie wyposażeni w aparaty mieli wykonać zdjęcia nawiązujące do hasła „Przeszłość – teraźniejszość" oraz zwrócić uwagę na roślinność i ukształtowanie terenu w Janczewie. Materiały zebrane podczas zajęć – zgodnie z planem projektu – wykorzystane zostały przy tworzeniu przez uczniów prezentacji multimedialnych, makiet wsi, gazetki oraz mapy turystycznej.

Fot. 6. Platan klonolistny – 400 letni pomnik przyrody w Janczewie
Źródło: ze zbiorów Patrycji Trzosek.

Fot. 7. Park, w którym znajdowało się mauzoleum rodziny von Carnap
Źródło: ze zbiorów Patrycji Trzosek.

Turystyczne atrakcje Janczewa

Na realizację tematu przeznaczono 2 godziny lekcyjne. Zagadnienia łączyły w sobie treści przyrodnicze, matematyczne oraz plastyczno-techniczne. Pierwsza godzina poświęcona została na omówienie położenia Janczewa na mapie Polski, województwa lubuskiego oraz gminy Santok. Nauczyciel przypomniał najważniejsze pojęcia związane z mapą – skala, legenda. Uczniowie mogli zapoznać się z przykładowymi mapami samochodowymi oraz turystycznymi, zwracając uwagę na ciekawe zaprezentowanie atrakcji rekreacyjnych, sposób ich oznaczania i opis. Ponadto każda grupa miała za zadanie przy zastosowaniu metody burzy mózgów ustalić najciekawsze miejsca w Janczewie, warte – ich zdaniem – obejrzenia. Kolejna lekcja poświęcona została na wykonanie przez każdy zespół mapy turystycznej Janczewa. Plan wsi miał zawierać atrakcyjne punkty miejscowości, zarówno te istniejące, jak i te, które znajdowały się tam w przeszłości.

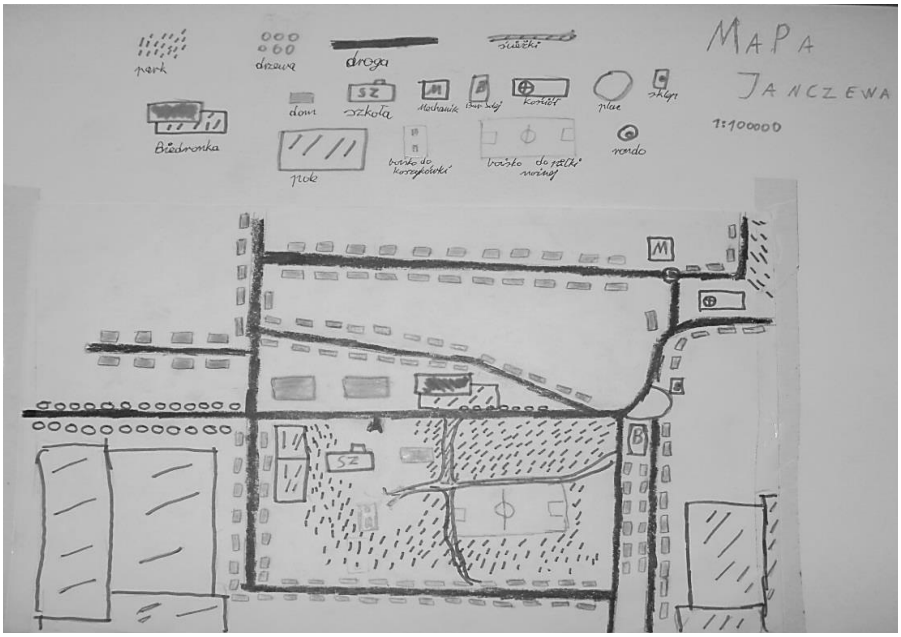

Fot. 8. Mapa turystyczna grupy IV
Źródło: ze zbiorów Patrycji Trzosek.

Bawimy się – zgadnij, gdzie to jest, kto to jest?

Zajęcia związane z tym tematem odbyły się w pracowni techniczno-plastycznej, na ich realizację przeznaczone zostały 3 godziny lekcyjne. W fazie wstępnej lekcji przypomniane i omówione zostały zasady tworzenia instrukcji gry. Uczniowie dodatkowo rozwiązywali specjalnie przygotowaną kartę pracy: *Jak dobrze napisać instrukcję*? oraz przyglądali się gotowym grom edukacyjnym i dołączonym do nich instrukcjom. Zadaniem głównym było stworzenie przez poszczególne grupy gry edukacyjnej nawiązującej tematyką do Janczewa. Uczniowie oprócz zaprojektowania planszy z pytaniami lub zadaniami mieli stworzyć zasady gry i pionki. Ostatnia godzina lekcyjna została poświęcona na zabawę, wychowankowie mogli osobiście zagrać i przekonać się o poprawności oraz atrakcyjności stworzonej gry.

Janczewo dawniej i dziś oczami mieszkańców

Temat ten wymagał dłuższego czasu realizacji. Podczas jednej godziny lekcyjnej języka polskiego nauczyciel przedstawił uczniom prezentację multimedialną

z sylwetkami ludzi zasłużonych dla rozwoju wsi. Następnie odbyła się dyskusja, w trakcie której ustalono listę 4 osób, z którymi wychowankowie chcieliby spotkać się osobiście i porozmawiać. Miesiąc przed zaplanowanym spotkaniem uczniowie mieli za zadanie wykonać własnoręczne zaproszenia dla zasłużonych mieszkańców Janczewa – sołtysa wsi, przedstawicielki Koła Gospodyń Wiejskich, lokalnego pisarza, przedstawiciela OSP Janczewo.

Przygotowując się do teg o spotkania, na kolejnych zajęciach nauczyciel przypomniał: czym jest wywiad, jakimi wyznacznikami charakteryzuje się ta forma oraz ustalił rodzaje pytań zadawanych podczas wywiadów. Kolejnym etapem było wylosowanie przez poszczególne grupy imienia i nazwiska osoby, z którą miały za zadanie przeprowadzić rozmowę na temat historii wsi, jej walorów oraz pracy, którą dana osoba udzielająca wywiadu wykonuje. Ustalenia te były niezbędne do realizacji następnego zadania związanego z opracowaniem pytań wywiadu, miały to być minimum 4 pytania zamknięte i 4 otwarte. Ostateczną fazą realizacyjną tego tematu było spotkanie w holu szkolnym, podczas którego uczniowie zadawali pytania gościom, spisywali lub nagrywali ich przemyślenia oraz oprowadzali po szkole. Zajęcia te były doskonałą formą sprawdzenia nie tylko umiejętności językowych uczniów, ale także organizacyjnych, bowiem to oni byli gospodarzami całej uroczystości.

Ciekawostki janczewskie

Zgodnie z założeniami poprzednio realizowanych kryteriów projektu (wywiadu) uczniowie mieli za zadanie wcielić się w rolę redaktora. Pierwsza lekcja poświęcona na przeprowadzenie powyższego tematu odbyła się w gabinecie polonistycznym, kolejne dwie w pracowni komputerowej. W fazie wstępnej zajęć nauczyciel omówił i zaprezentował części składowe gazety. Omówił ponadto zadania pracy wynikające z funkcji pełnionej w wydawnictwie: redaktora: naczelnego, technicznego, merytorycznego czy naukowego. W dalszej części uczniowie mieli okazję zapoznać się z różnymi czasopismami i gazetami, w tym także ze szkolną gazetką „Kleks" redagowaną przez samorząd uczniowski. Zadaniem wychowanków było wstępne ustalenie: szaty graficznej, tytułu, doboru zdjęć wykonanych podczas zajęć w terenie, korekta napisanych tekstów oraz dokładne przydzielenie obowiązków poszczególnym członkom grupy. Podczas kolejnych 2 lekcji przeprowadzonych w pracowni komputerowej nauczyciel omówił zasady korzystania z różnych programów edytorskich. Zadaniem uczniów było stworzenie co najmniej 2 stronnicowej gazetki dotyczącej Janczewa. Wynikiem ich pracy były 4 ciekawe i całkowicie odmienne gazetki zawierające wywiady, zdjęcia oraz teksty uczniów.

Janczewo – nasze miejsce na ziemi

Treści dotyczące tego tematu realizowane były podczas 2 zajęć w pracowni komputerowej. Uczniowie podczas działań związanych z wcześniejszymi zagadnieniami projektu zbierali wszelkie zdobyte informacje o Janczewie na nośnikach pamięci. Ich zadanie związane z powyższą tematyką dotyczyło stworzenia prezentacji multimedialnej zawierającej wiadomości o historii wsi, postaci Marthy von Carnap, zabytków Janczewa, atrakcji turystycznych i znanych ludziach związanych z tym miejscem. Nauczyciel przypomniał i omówił zasady korzystania z programu Power Point, którym mieli posługiwać się uczniowie. Prezentacje wykonane przez wychowanków okazały się ciekawe i zaskakujące. Dały pewne spojrzenie na to, co jest istotne dla młodego pokolenia.

Janczewo i jego piękne okolice

Realizacja tego zagadnienia wymagała współpracy z nauczycielem języka niemieckiego. Uczniowie mieli za zadanie wykonać makiety wsi z uwzględnieniem istotnych miejsc i budynków (zarówno tych, które istniały w przeszłości, jak i tych, które funkcjonują współcześnie). Dodatkowe zadanie wymagało stworzenia legendy do modelu wsi w języku niemieckim i polskim. Przed przystąpieniem do działania nauczyciel w formie prezentacji multimedialnej omówił zasadnicze elementy makiety, zaprezentował gotowe projekty i przypomniał znaki typowe dla oznaczania niektórych budynków użyteczności publicznej, elementów przyrody, itp. Nauczyciel języka niemieckiego przeprowadził zajęcia z zakresu słownictwa w języku niemieckim i jego odpowiedników w języku polskim. Zadanie realizowane przez uczniów okazało się niezwykle atrakcyjne. Uczniowie wykazali się kreatywnością i wyjątkową dbałością o szczegóły.

Fot. 9. Praca nad makietą Janczewa – grupa I
Źródło: ze zbiorów Patrycji Trzosek.

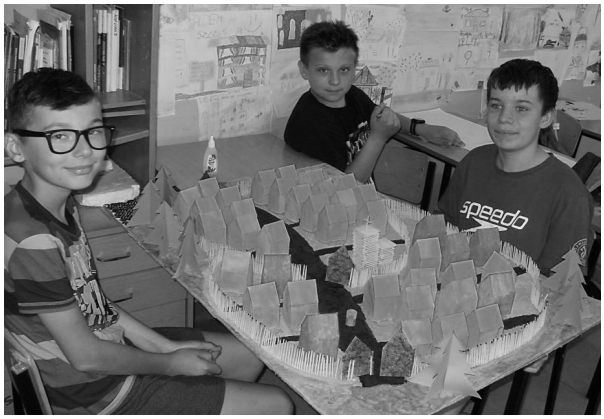

Fot. 10. Gotowa makieta – grupa II
Źródło: ze zbiorów Patrycji Trzosek.

Jesteśmy współtwórcami janczewskiej kultury

Treści wynikające z realizacji tego tematu wymagały współpracy nauczyciela języka polskiego oraz nauczyciela muzyki. Polonista odpowiedzialny był za pomoc w opracowaniu tekstu piosenki związanej z Janczewem. W tym celu uczniom zostały przypomniane główne wyznaczniki utworu muzycznego: rym, rytm, refren, odpowiednie słownictwo. Wychowankowie otrzymali słowa-klucze, których mogli użyć podczas tworzenia piosenek. Nauczyciel muzyki wspólnie z uczniami opracował podkład muzyczny z wykorzystaniem różnych, dostępnych w szkole instrumentów: perkusji, pianina, gitary i flażoletów. Efektem pracy zespołów były cztery melodyjne i interesujące pod względem językowym utwory muzyczne.

Taka była, a teraz jest nasza „mała ojczyzna”

Był to ostatni temat realizowany w trakcie trwania projektu i zarazem najbardziej czasochłonny. Początkowa faza realizacji zdania, czyli stworzenie filmu poświęconego wsi – jej historii, postaci egipskiej księżniczki, atrakcjom turystycznym oraz Szkole Podstawowej w Janczewie, odbyła się w gabinecie polonistycznym. Nauczyciel omówił podstawowe pojęcia związane z filmem oraz wspólnie z uczniami stworzył scenariusz filmowy. Wychowankowie pracowali podczas tego zadania jako cały zespół, każdy miał przydzieloną określoną rolę zgodnie z predyspozycjami. Zdjęcia do filmu odbywały się w terenie, a cały materiał został zmontowany przez uczniów w pracowni komputerowej.

* * *

Efekty przeprowadzonego projektu regionalnego zostały zaprezentowane podczas uroczystości szkolnej w holu szkolnym. Na spotkanie zaproszeni zostali goście: przedstawiciele gminy Santok, radni, mieszkańcy Janczewa. Uczniowie wraz z nauczycielem zorganizowali stoisko, gdzie wystawili swoje prace. Celem takiego działania była, ponad to, co zostało ujęte w głównych założeniach projektu, promocja szkoły wśród lokalnej społeczności.

Zamiast zakończenia – wnioski na przyszłość

Głównym celem projektu było poznanie przez uczniów najbliższego środowiska i specyfiki wsi, wzbogacanie wiedzy uczniów o Janczewie, utwierdzenie ich w przekonaniu, że każdy jest odpowiedzialny za swoją „małą ojczyznę". Warunkiem poczucia wartości każdego z nas, patriotyzmu i naszej więzi z miejscem urodzenia jest znajomość historii, tradycji, obyczajów, języka, dorobku kultury. Duże znaczenie dla każdej miejscowości mają jej mieszkańcy. W związku z tym istotne jest propagowanie wśród uczniów pozytywnych aspektów ich rodzimego miejsca, zapoznanie ich z ludźmi zasłużonymi i kształtowanie w nich aprobujących opinii o swojej wsi i okolicy.

Porównując wiedzę uczniów na temat Janczewa przed przystąpieniem do projektu z wiedzą zdobytą w trakcie jego realizacji, można stwierdzić, że aspekt ten uległ zdecydowanemu pogłębieniu. Po zakończeniu modułu regionalnego znajomość historii wsi wśród uczniów wzrosła do 100%, z czego 90% z nich skupiało się głównie na postaci egipskiej księżniczki. Odnosząc się do wiedzy o zabytkach znajdujących się niegdyś w Janczewie, wiedza wzrosła do 90%, podobnie jak znajomość ludzi znanych i zasłużonych dla wsi. Wszyscy uczniowie wypowiedzieli się pozytywnie o działaniach podejmowanych podczas realizacji projektu. Najbardziej ciekawy okazał się temat związany z projektowaniem makiet – 100%, kolejno tworzenie gier edukacyjnych związanych z wsią – 90% oraz redagowanie legendy egipskiej księżniczki – 80%. Uczniowie uzasadniali swoje wskazania przede wszystkim doskonałym sposobem spędzania czasu, dobrą zabawą oraz pracą w zespole. Najmniej atrakcyjna okazała się praca podczas pisania i komponowania piosenki oraz tworzenia filmu. Wynikać to może: z wieku uczestników, ich pierwszego kontaktu z tego typu działaniami oraz ograniczonym czasem na jego realizację, głównie odnosi się to do zadania związanego z filmem o Janczewie.

Metoda projektu angażowała w pracę wszystkich uczniów podczas zbierania informacji o Janczewie, tworzenia makiet, gazetek czy gier edukacyjnych. Dodatkowo motywowała i aktywizowała każdego ucznia indywidualnie, poprzez własne zaangażowanie i rolę przydzieloną na czas pracy w zespole.

W trakcie realizacji zadań związanych z projektem uczniowie musieli korzystać z wielu źródeł informacji, głównie były to zasoby Internetu, materiały prasowe, prywatne fotografie i relacje najbliższych im osób. Ponadto musieli wykazać się szeregiem umiejętności: przeprowadzali wywiady, organizowali spotkania, dokumentowali swoje działania w formie zdjęć, odwiedzali ciekawe i nieznane dotąd miejsca. Pracując w grupie, wykazywali się starannością, rzetelnością, dyscypliną, odpowiedzialnością za powierzone im zadania oraz za zespół.

Podobny, choć nie tak rozbudowany, projekt regionalny został przeprowadzony w kolejnym roku szkolnym 2014/2015. Do projektu przystąpiło ponad 20 dzieci w różnym wieku (od 6 do 15 lat) uczęszczających do świetlicy środowiskowej działającej przy szkole. Zajęcia odbywały się w godzinach popołudniowych oraz w weekendy, łącznie 6 godzin tygodniowo. Badanie początkowe stanu wiedzy dzieci przystępujących do projektu wykazało, iż nie znają one historii wsi, ludzi zasłużonych dla miejscowości, nie bardzo znane im były także kwestie walorów turystycznych i kulturowych Janczewa. Uczniowie w trackie realizacji modułu regionalnego zrealizowali tematy dotyczące: historii wsi, legendy egipskiej księżniczki, turystycznych atrakcji Janczewa, spotkania z miejscowymi działaczami. Zawężenie zakresu tematycznego związane było z dużą różnicą wieku dzieci oraz nieobowiązkowością zajęć. W związku z tym wypada zwrócić uwagę na fakt, iż należy odpowiednio dobierać treści, metody i formy realizacji edukacji regionalnej, biorąc pod uwagę różne aspekty.

Uwieńczeniem działań podjętych przez wychowanków świetlicy środowiskowej było napisanie scenariusza teatralnego związanego z historią wsi i postacią Marthe von Carnap. Za całość prac wynikających z tego przedsięwzięcia odpowiedzialni byli uczniowie wraz z nauczycielem języka polskiego, a tym samym opiekunem świetlicy środowiskowej. Przedstawienie pt. *Cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie, co posiadacie – szlakiem egipskiej księżniczki* zostało zaprezentowane wszystkim mieszkańcom Janczewa i okolic 13 czerwca w sali wiejskiej w Janczewie. Przedsięwzięcie spotkało się z ogromnym zainteresowaniem mieszkańców w różnym wieku. Wydarzenie to zjednoczyło lokalną społeczność, bowiem w działaniach współuczestniczyli rodzice uczniów, sołtys wsi, lokalny poeta, radni gminy, panie z Koła Gospodyń Wiejskich i wiele innych osób.

Przeprowadzona ewaluacja projektu 2014/2015 wykazała, że 100% wychowanków utożsamia się ze swoją miejscowością i zgadza się ze stwierdzeniem, iż w szkole powinny być realizowane projekty edukacyjne związane z regionem. Po zakończeniu modułu Janczewo stało się dla nich bardziej atrakcyjne. W ankietach podopieczni wskazali, że rozpoznają zasłużone dla wsi osoby oraz znają historię miejscowości, w tym 100% badanych jako przykład przytoczyło legendę egipskiej księżniczki. W trakcie realizacji projektu najbardziej atrakcyjnym tematem było poznanie historii Janczewa – 100% wskazań oraz

udział w przedstawieniu o historii wsi – 80%. Żaden z uczestników nie zaproponował zmian, które wprowadziłby w trakcie realizacji powyższych zagadnień.

Fot. 11. Scena z przedstawienia o historii Janczewa
Źródło: ze zbiorów Patrycji Trzosek.

W oparciu o wyniki ewaluacji obu projektów oraz spostrzeżenia podczas realizacji modułów można stwierdzić, że edukacja regionalna jest bardzo potrzebna, a tematyka dotycząca regionu szczególnie bliska uczniom. Planując działania związane z regionalizmem, należy ocenić szanse i zagrożenia, zbadać specyfikę zespołu i dostosować metody, formy oraz treści do charakteru grupy. Istotna była rola nauczyciela, który własną postawą i zaangażowaniem motywował uczniów do poszukiwania swoich korzeni i tożsamości.

Bibliografia:

1. „Biuletyn Ziemi Lubuskiej", marzec 2003, nr 3.
2. *Edukacja regionalna: poradnik dla nauczycieli szkoły podstawowej*, red. Z. Piwońska, Rzeszów 2001.
3. *Edukacja regionalna*, red. nauk. A. W. Brzezińska, A. Hulewska, J. Słomska, Warszawa 2006.

4. *Gmina Santok w pigułce – przewodnik*, Santok 2013.
5. Janicka S., *Królewski pogrzeb w Janczewie*, „Ziemia Gorzowska" 1998, nr 32.
6. Kucharski B., *Ziemia Gorzowska – szlaki piesze. Przewodnik*, Poznań 1981.
7. Kucharski B., *Gorzów Wielkopolski i okolice – przewodnik*, Poznań 1981.
8. Kucharski B., *Gorzów Wielkopolski i okolice – szlaki rowerowe*, Poznań 2001.
9. Ochwat R., *Egipska księżniczka*, „Gazeta Zachodnia" 1999.
10. Ochwat R., Wasilewski K., *Marthe Carnap*, [w:] *Multimedialna Encyklopedia Gorzowa*, [online], WiMBP im. Zbigniewa Herberta w Gorzowie Wielkopolskim, http://encyklopedia.wimbp.gorzow.pl/c/carnap_martha/carnap_martha.html.
11. Petrykowski P., *Edukacja regionalna: problemy podstawowe i otwarte*, Toruń 2003.
12. Petrykowski P., *Kultura wsi w regionie*, Toruń 1997.
13. Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych. Treści nauczania – wymagania szczegółowe na koniec klasy III szkoły podstawowej. Załącznik nr 2, [w:] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie*… .
14. Rymar E., Jodko A., *Janczewo (Jansfelde*), [w:] *Dzieje Santoka – gród, wieś i okoliczne miejscowości*, Santok 2007.

Following the Egyptian Princess on her way to Janczewo – a regional project

Abstract

The aim of this article is to show one of the ways of regional education realization, basing on the contents included in the core curriculum. An important educational aspect is to forward and to cultivate the cultural achievements of the region. The perfect form of realizing this goal is the regional project method. It demands the cooperation of the teachers curriculum content correlation between the subjects of teaching, which is often a barrier in the process of project realization. The general aim of such activities is shaping the feeling of regional identity in the pupils, at the same time creating an active attitude towards one's own environment and working in his favor.

The length and the quantity of the content included in the regional module depends on the time and the abilities of the teacher who coordinates these activities. Working with a group in the same age, within the frames of one subject is different from work with a mixed group, having optional hours at their disposal. Thus, an important issue is to evaluate the chances and threats associated with the realization of the project, selecting proper methods, forms and contents for the specifics of the group. Regional education is crucial, hence close for the students, because it is tied with their nearest environment. Therefore, it is worth to take a look at examples of its realization, modernize them and use them for teaching the young generation.

Keywords: regionalism, identity, project